

Джек Лондон

Окошарен

Пристигнах в Ниагара Фолс с „пулман със странична врата“ или, казано на прост език, с товарен вагон. Открития товарен вагон между другото е известен на братството „гондола“, ударението пада на втората сричка и тя се произнася дълго. Но да не се отклонявам. Пристигнах следобед и още от влака се запътих право към водопада. Щом очите ми се изпълниха с приказната гледка на стремително свличащата се надолу водна маса, аз бях загубен. Дълго време не можех да се откъсна от тази гледка и пропусках да искам нещо за вечеря от „местните“. Даже някое „ядене на са“ не би могло да ме съблазни. Настъпи нощ, дивна лунна нощ, а аз се мотаех край водопада чак до единайсет и най-последно вече се наложи да потърся място за „къртене“.

„Къртя“, „гърбослагам се“, „юзя“ – всички означават 4 \$а но и също нещо, а именно „спя“. Имах някакво „шубе“, Ниагара Фолс е „нездравословен“ град за скитници, и затъ взех курс към полето извън града. Прекрачих някаква ограда и „отседнах“ на къра. Ласкаех се от мисълта, че там, в земята никога няма да ме намерят. Изтегнах се по гръб в нивата и заспах като младенец. Въздухът беше така топъл; и благоухаен, че през цялата нощ не се събудих нито веднъж, едва развиделило се, отворих очи и си спомних за удивителния водопад. Прехвърлих оградата и поех надолу по пътя! да видя водопада още веднъж. Беше рано – не повече от 5 часа, – а едва към осем щях да помисля да издрънкам нещо за закуска. Можех да прекарам поне три часа край реката. Уви! Не ми било съдено да видя отново нито реката, нито водопада.

Градът спеше, когато стигнах там. Докато се движех по притихналата улица, видях трима души, които идваха насреща ми по тротоара. Вървяха един до друг. „Скитници като мене, и те станали рано“ – реших аз. Не бях съвсем прав в догадката си. Бях познал само шейсет и шест цяло и две десети. Крайните двама наистина бяха скитници, но не и този в средата. Отстъпих към бордюра да дам път на „триото“.

те не подминаха. Този в средата каза нещо на другите, всички спряха и той се обърна към мен.

Разбрах веднага каква е хавата. Тоя помежду им беше ченге, а двамата скитници бяха негови арестанти. Господин фантето се наспал и тръгнал на лов за ранни пилета. Аз бях такова пиле. Ако тогава имах горчивия опит, който натрупах през следващите няколко месеца, щях да обърна гръб и да си плюя на петите. Ченгето би могло да стреля по мен, но нали първо трябва да улучи, за да ме хване. Пък и никога не би се втурнал да ме гони – по-добре двама скитници в ръцете, отколкото един, който си е плюл на нозете. Но когато ме спря, аз останах

неподвижен като чучело. Разговорът ни беше кратък.

– В кой хотел си отседнал? – осведоми се той.: Пипна ме! Не бях отседнал в никакъв хотел, а тъй като не знаех името на нито един хотел в града, не можех да твърдя, че съм отседнал някъде.

– Току-що пристигнах – рекох аз.

– Добре, кръгом и тръгвай пред мен, но не бързай много. Има един там, иска да те види.

Окошариха ме! Знаех кому съм притрябвал. Застанах начело и поех към градския затвор, следван по петите от двамата скитници и от ченгето, който показваше пътя. В затвора ни препипаха и записаха имената ни. Не си спомням вече под какво име ме записаха. Назовах се Джек Дрейк, но при обиска намериха у мен писма, адресирани до Джек Лондон. Това създаде известни затруднения и се наложи да давам обяснения, които вече съм изпозабравил, и до ден днешен не зная дали ме окошариха като Джек Дрейк или като Джек Лондон. Но едното или другото име положително стои и до днес в архивите на затвора в Ниагара Фолс. Една справка може да изясни това. Случката стана някъде през втората половина на юни 1894 година. Само няколко дни след ареста ми започна голямата железничарска стачка.

От канцеларията ни отведоха в „хобо“, където ни затвориха. „Хобо“ е онази част от дранголника, където в една голяма килия с железни решетки затварят заедно всички престъпници на дребно. И тъй като „хобо“, тоест скитниците, съставляват основната маса в тази категория, престъпници, гореспоменатата железна клетка е наречена „хобо“. Там вече заварихме няколко скитници, прибрали тази сутрин, а от време на време вратата се отключваше и при нас напъхваха нови двама-трима души. Накрая, когато се насъбрахме шестнайсет души, отведоха ни горе в съдебната зала. А сега ще ви опиша Достоверно какво се случи в тази зала, защото знайте, че там целият патриотизъм на американски гражданин получи удар, от който никога не се съвзе напълно.

В залата бяхме шестнайсетте арестанти, съдията и двама съдебни пристави. Съдията, изглежда, изпълняваше и длъжността на секретар. Нямахме никакви свидетели. Не присъствуваха и никакви граждани на Ниагара Фолс, за да погледат и разберат как се раздава правосъдието в техния град. Съдията хвърли поглед на лежащия пред него списък с „делата“ и извика някакво име. Един от скитниците се изправи. Съдията погледна приставата.

– Скитничество, ваша милост – рече той.

– Трийсет дни! – каза негова милост.

Скитникът седна, а съдията вече викаше ново име и скитник се изправи на крака. Съдът над първия скитник трая точно петнайсет секунди. Над следващия – премина със същата бързина. Приставът каза: „Скитничество, ваша милост“, а негова милост рече: „Тридесет дни.“ И така продължи като по часовник – на скитник петнайсет секунди... и трийсет дни.

„Клети безсловесни добичета!“ – помислих си аз. Но ц, чакайте да дойде моят ред: ще дръпна една „реч“ на негова милост! Някъде по средата на тази съдебна процедура негова милост, ръководен от някаква прищявка, даде възможност на един от нас да говори. То пък се случи така, че този човек беше истински скитник. Не притежаваше нито една от отличителните черти на „изпечения“ професионален скитник. Ако такъв се доближи до нас, докато чакаме Товарен влак край някоя водна цистерна, без колебание бихме го класифицирали като „заек“. Така наричат новациите в царството на скитниците. Този скитник-новак беше в напреднала възраст – бих казал някъде към четирийсет и пет години. Беше поизгърбен, по изгорялото му лице имаше бръчки.

Много години, според неговия разказ, работил като колар в някаква фирма – ако не се лъжа в Локпорт, щата Ню Йс. Работите на фирмата престанали да вървят добре и накрая през тежката 1893 година, тя била закрыта. Държали го последния момент, въпреки че към края работел само от време на време. Човекът продължи да обяснява надълго колко трудно било да намери работа – при толкова много безработни през следващите месеци. Накрая, като решил, че при Великите езера има по-голяма възможност да намери работа, тръгнал, за Бъфало. Разбира се, нямал „пукнат цент“ и ето какво станало. Това беше всичко.

– Трийсет дни! – рече негова милост и извика името на друг скитник. Скитникът стана.

– Скитничество, ваша милост – рече приставът и милост обяви:

– Трийсет дни.

И така продължи: петнайсет секунди и трийсет дни всеки скитник. Машината на правосъдието работеше отлично.

По всяка вероятност, като се има пред вид ранният сутрешен час, негова милост не беше закусил още и бързаше.

Но моята американска кръв кипна. Зад гърба си имах многото поколения на моите американски прадеди. Една от привилегиите, за които тези мои прадеди се бяха сражавали и умирали, беше правото на съд със съдебни заседатели. Бях наследил това право, осветено с тяхната кръв, както и задължението да го отстоявам. Е добре, закахих се аз мислено,

нека само стигне до мен!

Стигнаха и до мен. Извикаха едно от имената – не помня кое точно – и аз станах. Приставът рече: „Скитничество, ваша милост“, и аз започнах да говоря. Но съдията почна едновременно с мен и каза: „Трийсет дни.“ Запротестирах, но негова милост викаше вече името на следващия скитник по списъка. Негова милост прекъсна за миг, колкото да ми подхвърли едно „Млък!“ Приставът ме принуди да седна. И в следващия миг другият скитник вече беше получил трийсетте дни, а този след него беше на път да получи своите.

Когато се разправи с всички ни – трийсет дни на всеки един от нас – и се канеше да ни отпрати, негова милост внезапно се обърна към коларя от Локпорт – единственият човек, на когото беше позволил да говори.

– Защо си напуснал работа? – попита негова милост. Коларят вече беше обяснил как работата е напуснала него, и този въпрос го слиса.

– Ваша милост – започна той объркано, – не задавате ли странен въпрос?

– Още трийсет дни за това, че си напуснал работата си! – каза негова милост, и съдът приключи заседанието си. Такъв беше изходът. Коларят получи общо шейсет дни, а всички останали по трийсет.

Свалиха ни долу, заключиха ни и донесоха закуската. Тя съвсем не беше лоша за една затворническа закуска и беше най-хубавото нещо от всичко, което ядох пред следващия месец.

Що се отнася до мен, чувствавах се като зашеметен. Ето на, излеждавам присъда, произнесена в някакво подобие на съд, където ми беше отказано не само правото на съд със съдебни заседатели, но и правото да отговоря на обвиненията. Хрумна ми и друго нещо, за което се бяха били моите прадеди – неприкосновеността на личността! Ще им дам да разберат! Но когато поисках адвокат, станах за смях. Правото си беше право, ала за какво ми беше то, когато не можеш да се свържеш с никого извън затвора? Но аз все пак ще им покажа! Не могат да ме държат вечно в затвора. Просто трябва да чакам, Докато изляза на свобода, това е всичко. Ще ги накарам да ми стоят „мирно“. Знаех нещичко от законите и за своите права. и щях да разоблича тяхното нарушение на правосъдието.

Пред очите ми вече се мяркаха съдебни искове и сензационни заглавия във вестниците, когато тъмничарите влязоха и започнаха да ни изблъскват навън към главната канцелария.

Един полицаи извади чифт белезници и шракна единият около

дясната ми китка („Охо-о – помислих си, – ново оскърбление! Нека само да изляза на свобода!“). Другият бележник той шракна около лявата китка на един негър. Беше много висок негър, доста над шест фута – толкова висок, че когато стояхме един до друг, ръката му повдигаше малко моята в бележниците. Беше най-веселият и най-одърпан негър, когото съм виждал някога!

Оковаха ни всички по същия начин, на двойки. Като привършиха с това, донесоха блестяща верига от никелирана стомана, прекараха я през халките на всички бележници и я заключиха с катанци в началото и в края на двойната редица. Превърнахме се в група каторжници. Дадоха заповед да тръгнем, излязохме навън и закрачихме по улицата, охранявани от двама полицаи. Високият негър и аз бяхме на почетно място – вървахме начело на шествието.

След гробния мрак на затвора слънчевата светлина навън беше ослепителна. Никога преди тази светлина не ми се е струвала толкова приятна както сега, когато аз – затворник с подрънкваща верига – знаех, че скоро ще се разделя с нея за трийсет дни. Ние крачихме по улиците на Ниагара Фолс към железопътната гара под втренчените погледи на любопитни минавачи, и особено на група туристи от верандата на един хотел, покрай който минахме. Веригата беше достатъчно дълга и с много тропане дрънкане насядахме, двама по двама, по пейките във вагона, за пушачи. Колкото и да горях от негодувание за издевателството, което беше извършено над мен и моите прадеди, все пак бях твърде прозаично практичен, за да се шашардисам заради това. Всичко беше ново за мен. Очаквах ме трийсе дни, пълни с неизвестност, и аз се огледах наоколо да видя някой, който беше отракан в тези неща. Защото вече бях разбрал, че не отивах в някой малък затвор със стотина затворници, а в истински каторжен затвор с две хиляди затворници в него, които излежаваха всякакви присъди – от десет дни до десет години.

На пейката зад мен, окован към веригата с бележника около китката му, седеше тантурест, набит мъж с яки мускули. Беше някъде между трийсет и пет и четирийсет години. Прецених го с поглед. В крайчеца на очите му трепкаха хумор, насмешка и добродушие. Целият му вид иначе беше животински, изцяло аморален, и с всичката страст и невъздържана ярост на дивия звяр. Това, което го изкупуваше, което го правеше приемлив за мен, бяха стаените в ъгълчетата на очите

му хумор, насмешка и добродушието на звяр, когато не е раздразнен.

Той беше „моят“ човек. „Лепнах“ се край него. И докато моят

другар по белезници, високият негър, се вайкаше – през смях и кикот – за работата в някаква пералня, която сега заради ареста щял да загуби, и докато влакът се носеше към Бъфало, аз разговарях с човека на пейката зад мен. Лулата му беше празна. Напълних я от моя скъпоценен запас от тютюн – от едно такова пълнене излизат десетина цигари. Но не, колкото повече говорехме, толкова по-сигурен бях, че това е „моят“ човек и разделих с него целия си запас от тютюн.

Трябва да ви кажа, че имам неспокоен дух и достатъчно познания за живота, за да мога да се пригодя, към почти всякакви обстоятелства. Положих всички усилия да се разбере с този човек, макар че тогава и през ум не ми минаваше от каква голяма полза ще ми бъде това. Оказа се, че той не бил лежал досега в този затвор, където отивахме, но бил изкарал по два, три или пет „лазарника“ из разни други дрънголници и имаше богат опит. Станахме доста близки и сърцето ми трепна от радост, когато той ми препоръча да се вслушвам в съветите му. Започна да ми вика „момко“ и аз също го наричах така.

Влакът спря на някаква станция на около пет мили от Бъфало и ние, групата каторжници, слязохме. Не си спомням точно името на тази станция, но съм сигурен че беше едно от следните имена: Роклин, Рокууд, Блук Рок, Роккасъл или Нюкасъл. Но както и да е, накараха ни да повървим малко, после ни качиха на трамвай. Вагонът беше старомоден, с пейки по цялата дължина на вагона от двете страни. Помолиха всички пътници да преминат на едната пейка, а ние, дрънкайки силно с веригата, насядахме на срещуположната. Спомням си, че седяхме срещу тях и помня също страхопочитанието, изписано по лицата на жените, които несъмнено ни взеха за осъдени убийци и грабителите на банки. Постарах се да си придам най-свиреп вид, но моят другар по белезници, веселякът-негър, непрекъснато въртеше очи, смееше се и току повтаряше: „О, боже мой! Боже мой!“

Слязохме от трамвая, повървахме малко и ни въведоха в канцеларията на каторжния затвор на окръга Ери. Тук също ни регистрираха, и в този списък може да се намери едно от двете ми имена. Уведомиха ни също, че трябва да предадем в канцеларията всичките си ценности: пари, тютюн, кибрит, Джобни ножчета и прочее.

Новият ми другар заклати към мен глава отрицателно.

– Ако не оставите нещата си тук, вътре ще ги конфискуват – предупреди чиновникът.

Но приятелят ми продължаваше да клати глава. Той правеше някакви движения с ръцете си, като се криеше зад гърбовете на другите

арестанти. вече бяха снели безезниците ни. Наблюдавах какво прави и последвах примера му, като свих на вързоп в носната си кърпичка всички неща, които исках да взема със себе си. Двамата пъхнахме тези вързопчета в пазвите си. Забелязах, че и другите арестанти – с изключение на един или двама, които имаха часовници – не предадоха нещата си на човека в канцеларията. Бяха решили да ги вмъкнат някак си контрабанда, като разчитаха на късмет; но не бяха така опитни като моя другар, защото не свиха нещата си

във вързопчета.

Досегашните ни конвойни събраха безезниците и веригата и тръгнаха обратно за Ниагара Фолс, а нас, под охраната на нови пазачи, ни отправиха към затвора. Докато чакахме в канцеларията, към нас се присъединиха други групи новопристигнали арестанти, така че нашата процесия сега броеше към четирийсет-петдесет човека.

Известно ли ви е на вас, които сте на свобода, че движението в един голям затвор е така ограничено, както е била търговията през Средновековието! Веднъж влезли в дрънголника, вече не може да се разкарвате както ви скимне. На всеки няколко крачки се натъквате на огромни стоманени врати или порти, които са винаги заключени. Бяхме тръгнали към бръснарницата, но се наложи да спираме често, докато ни отключват разните там врати. Забавихме се още в първия „коридор“, където влязохме. „Коридорът“ не е обикновен коридор. Представете си един правоъгълник, изидан от тухли, на височина шест етажа, и всеки етаж представлява редица от килии – да кажем, петдесет килии, наредени една до друга... Накратко, представете си един правоъгълник от огромна пчелна пита. Поставете го на земята, издигнете около него сграда с покрив отгоре и стени от всички страни. Подобен правоъгълник и окръжаващата го сграда ще ви дадат представа за „коридора“ в каторжния затвор на окръга Ери. За пълнота на картината, представете си също тесни галерии с железни перила покрай всяка редица килии, които в двата края на правоъгълника са свързани помежду си със система от тесни железни стълби за ь случай на пожар.

Спряха ни в първия коридор, докато чакахме някой пазач да отключи вратата. Тук-таме се мотаеха затворници – избръснати, с ниско остригани глави, и облечени с раирани одеяния. Забелязах един такъв затворник над нас, на галерията пред третата редица килии. Той стоеше там, приведен напред, облегал лакти на перилата, и очевидно не забеляваше нашето присъствие. Погледът му сякаш се рееше някъде в пространството. Моят другар издаде лек съскаш звук. Затворникът

погледна надолу. Размениха си с жестове някакви сигнали. После вързопчето на моя другар се стрелна нагоре във въздуха. Затворникът го хвана, и за миг вързопчето изчезна в пазвата му, а той отново загледа безучастно пред себе си. Моят приятел ми беше казал да следвам примера му. Зачаках удобен случай, когато пазачът ни обърна гръб, и моето вързопче последва другото в пазвата на затворника.

Една минута по-късно вратата беше отключена и ние един по един влязохме в бръснарницата. И тук имаше хора с раирани дрехи. Това бяха затворническите бръснари. Имаше също вани, гореща вода, сапун и четки за търкане. Наредиха ни да се съблечем и да се изкъпем, като всеки изтърка гръба на съседа си. Тази задължителна баня беше ненужна предпазна мярка, защото затворът гъмжеше от паразити. След банята всеки получи по една платнена торба за дрехи.

– Сложете всичките си дрехи в торбите – каза пазачът. – Безполезно е да се опитвате да промъкнете нещо. За прегледа ще се строите голи. Тези, които са за трийсет дни или по-малко, да задържат обувките и тирантите. Който е за повече от трийсет дни да не задържа нищо.

Това съобщение бе прието с ужас. Как може да промъкнеш нещо гол на прегледа! Само аз и моят приятел се чувствувахме спокойни. Но точно тогава бръснарите се заловиха за работа. Те плъзнаха сред ново-дошлите клетници, като предлагаха любезно да се погрижат за техните драгоценни дреболии и обещаваха да им ги върнат по-късно същия ден. Да ги послуша човек ще рече – същински филантропи! Както и в случая с Фра Липо Липи! никога хората не са били освобождавани от излишния товар с такава бързина. Кибрит, тютюн, хартия за цигари, лули, ножове, пари – всичко потече и се вмести в обемистите пазви на бръснарите. Те съвсем се издуха от плячката, а пазачите се правеха, че не забелязват нищо. С две думи – никога не беше върнато нищо от тези неща! Бръснарите изобщо не мислеха да връщат това, което са взели. Те считаха, че то е тяхно на законно основание. Това бяха рушветните доходи на бръснарницата. В този затвор, както разбрах по-късно, имаше много рушвети. И на мен също ми беше писано да стана рушветчия – благодарение на моя нов другар. В бръснарницата имаше няколко стола и бръснарите работеха бързо. Тук бръснаха и подстригваха с невиджана бързина! Затворниците сами насапунисваха лицата си, а бръснарите ги бръснаха – по минутка на човек. Подстригването отнемаше малко повече време. За три минути изчезна мъхът от осемнайсетгодишното ми лице, а главата ми лъсна като билиардна топка, на която току-що е набола четина. Брадите и мустаците изчезнаха със същата бързина, както и

дрехите ни и всичко останало. Можете да ми повярвате – когато привършиха с нас, ние изглеждахме като шайка злодеи! Не бях разбрал преди това, че всичките сме съвсем пропаднали типове.

1 Фра Филипо Липи – италиански художник от XVI в., който според преданията бил ограбен от пирати. – Б. пр.

После се наредихме на опашка – четирийсет-петдесет души, голи като героите на Киплинг, щурмували Лунгтунгпен. Да ни претърсят беше лесно. Стояхме само по обувки. Двама-трима безразсъдници, които се бяха усъмнили в бръснарите, пазеха нещата си, и тези неща – тютюн, лули, кибрит и дребни пари – бяха открити и бързо конфискувани. Като привършиха с това, донесоха ни новите дрехи – груби затворнически ризи, куртки и панталони с биещи на очи раета. Цял живот бях прекарал под заблудението, че раираната затворническа дреха изхлузват на човек само след като го осъдят за углавно престъпление. Тук престанах да се заблуждавам, навлякох този символ на позора и опитах за пръв път какво значи да маршируваш със затворническа крачка.

В индийска нишка, близо един до друг, като ръцете на всеки лежаша върху раменете на този отпред, преминахме в друг голям „коридор“. Тук ни строиха в дълга редица покрай стената и наредиха да заголим лявата си ръка. Някакъв младеж, студент по медицина, който практикуваше върху такъв добитък като нас, обиколи редицата. Той ваксинираше точно четири пъти по-бързо, отколкото бръснаха бръснарите. С едно последно наставление да внимаваме да не отъркваме ръцете си о нещо, за да позволим на кръвта да засъхне и хване коричка, ни разпределиха по килиите. Тук аз и моят приятел се разделихме, но той все пак успя да ни пошушне: „Изсмучи го!“

Щом ме заключиха, изсмучах всичко от ръката си. А после видях тези, които не бяха смучали: по ръцете им цъфнаха ужасни дупки, в които можех да пхна юмука си! Сами си бяха виновни. Могли са да изсмучат ваксината.

В килията ми имаше още един затворник. Щяхме да бъдем другари по килия. Беше млад, мъжествен човек, неприказлив, но извънредно способен, всъщност прекрасен момък, какъвто не се среща често – всичко това въпреки факта, че съвсем наскоро бил излежал двегодишна присъда в един каторжен затвор в щата Охайо.

Не мина и половин час, откакто бяхме в килията, когато един затворник премина бавно по галерията и погледна в нашата килия. Беше

моят приятел. Обясни, че му разрешили да се разхожда из „коридора“. Отключвали килията му в шест сутринта и не я заключвали до девет часа вечерта. Той беше един от „тайфата“ в този коридор и бързо беше назначен за един вид доверено лице, известен като „коридорен“. Този, който го беше назначил, също беше затворник и доверено лице, известен като „първи коридорен“. В този коридор имаше тринайсет коридорни. Десет от тях отговаряха всеки за една галерия от килии, а техни шефове бяха първи, втори и трети коридорен.

Моят приятел ме уведоми, че ние, новопристигналите, ще останем в килиите си този ден, за да дадем възможност на ваксината да хване. А на другата сутрин щели да ни изведат на работа в двора на затвора.

– Но аз ще те измъкна оттам, веднага щом мога – обеща той. – Ще направя да уволнят един от коридорните и да сложат тебе на негово място.

Бръкна под ризата, извади носната кърпичка с моите скъпоценни дреболии, подаде ми я през решетките и закричи по галерията.

Развързах вързопа. Всичко си беше на място! Не липсваше даже клечка кибрит. Дадох на моя другар по килия тютюн и хартия и свихме по цигара. Като се канех да запаля, той ме спря. На нашите нарове вместо покривки имаше по едно протъркано и мръсно одеяло. Той откъсна тясна ивица от тънката материя и я нави плътно в дълъг, тънък масур. Подпали го със скъпоценна клечка кибрит. Плътно навития фитил от памучна тъкан не пламна. Краят му се овъгли и започна да тлее. Това щеше да продължи с часове и моят другар по килия го нарече „прахан“. Когато масурът догореше, трябваше само да се направи нов масур, да се допре до предишния, да се подуха малко – и праханта започваше да тлее отново! Та по съхраняването на огъня и на самия Прометей бихме могли да покажем това-онова!

В дванайсет донесоха обеди. В долната част на вратата на килията имаше малък отвор, подобен на вратичката на курник. През него ни пхнаха две сухи коматчета хляб и две канчета със „супа“. Порцията супа се състоеше приблизително от литър гореща вода, на чиято повърхност плаваше самотна капка мазнина. Във водата имаше и малко сол.

Изпихме супата, но хляба не ядохме. Не защото не бяхме гладни и не че хлябът беше негоден за ядене. Беше доста добър хляб. Но си имахме причини. Моят другар по килия беше открил, че килията гъмжи от дървеници. Във всички пукнатини и пролуките между тухлите, където хоросанът беше изпопадал, процъфтяваха огромни колонии от тези

гадини. Тези „туземци“ се осмеляваха да излизат дори посред бял ден и стотици от тях пълпеха по тавана и по стените. Но другарят ми познаваше нравите на тези животинки. Като Чайлд Роулънд¹ той неустрашимо ги призоваваше на бой. Развихри се небивала битка. Тя продължи часове. Същинска кланница! Щом последните оцеляли потърсиха спасение чрез бягство в своите твърдини от тухли и хоросан, нашата работа бе само наполовина свършена. Задъвкахме хапки хляб докато го превърнем в гъста маса, подобна на маджун. И когато бягащият воин изчезваше в някой процеп между тухлите, ние бързо го зазиждахме с парченце сдъвкан хляб. Трудихме се докато се смрачи.

1 Герой от едноименна поема на английския поет Р. Браунинг. – Б. пр.

и докато не остана незапушена нито една дупка, пролука или пукнатина. Потръпвам при мисълта за трагедиите на гладна смърт и канибализъм, които трябва да са се разиграли зад тези замазани с хляб бастиони!

Проснахме се на наровете, изтощени и гладни, в очакване на вечерята. Поработихме добре този ден! През следващите седмици нямаше да страдаме поне от пълчищата гадини. Бяхме жертвували обеда си, спасихме – така да се каже – кожата за сметка на стомасите, но бяхме доволни. Уви, колко безполезни са усилията човешки! Едва привършихме дългата си работа, когато един пазач дойде и отключи вратата. Извършваше се някакво преразпределение на затворниците и ние бяхме отведени и заключени в друга килия, два етажа по-горе. На другия ден рано сутринта отключиха килиите и долу в коридора няколкостотин затворници се наредихме в индийска нишка и излязохме в двора на затвора да отидем на работа. Каналът Ери минава точно покрай задния двор на каторжния затвор на окръга Ери. Задачата ни беше да разтоварваме дошлите по канала шлепове, като пренасяхме в затвора на гръб огромни анкърни болтове, подобни на железопътни траверси. Докато работех, проучвах обстановката и изгледите за бягство. Нямаше абсолютно никаква надежда. Отгоре по стените се разхождаха часови, въоръжени с автоматични пушки, а освен това, както ми казаха, в кулите имало и картеници.

Не се тревожех. Трийсет дни не са кой знае колко време. Ще остана тези трийсет дни и ще натрупам още материал, който възнамерявах да използвам срещу харпиите на правосъдието, когато изляза на свобода. Ще покажа какво може да направи един американски младеж, когато

потъпкват – както в моя случай – неговите права и привилегии! Отказаха ми правото на съд със съдебни заседатели. Отказаха ми правото да отговоря на обвиненията. Аз даже бях осъден без съд (защото не можех да считам за съд това, което се разигра в Ниагара Фолс). Не ми позволиха да се свържа с адвокат или с когото и да било; оттук следва, че ми бе отказано правото да обжалвам присъдата. Обръснаха ме, остригаха ме ниско, навлякоха ми раирани дрехи; принудиха ме да работя каторжна работа и ме държаха на диета от хляб и вода, караха ме да марширувам с позорната затворническа крачка, под стража... И за какво беше всичко това? Какво бях направил? Какво престъпление бях извършил спрямо гражданите на Ниагара Фолс, та трябваше да ми отмъщават с всичко това? Не бях престъпил даже тяхната наредба, която забраняваше спането по улиците на града. Онази нощ бях спал извън тяхната юрисдикция, на къра! Даже не бях просил по техните улици за парче хляб или дребни „мангизи“. Бях се поразходил само по техните тротоари и позяпал пършивия им водопад! Та какво престъпно има в това? Юридически, не бях извършил никаква наказуема

постъпка. Е добре, ще им дам да разберат, като изляза от затвора!

На другия ден говорих с надзирателя. Поисках адвокат. Той ми се присмя. Присмяха ми се и другите надзиратели, към които се обърнах. Бях фактически изолиран от външния свят. Опитах се да пиша писмо, но разбрах, че всички писма се четат и цензурират или конфискуват от затворническите власти, и че на „краткосрочните“ не се разрешава да пишат изобщо. После се опитвах да изпратя тайно писма навън по затворници, които бяха излежали присъдата си, но разбрах, че ги обискирали, открили писмата и ги унищожили. Както и да е, мислех си аз. Всичко това прави само по-черно делото, което ще заведе щом веднъж изляза навън!

Но дните си минаваха и аз си „посъбрах ума“. Чух невероятни и чудовищни разкази за полицията, полицейските съдилища и адвокатите. Затворниците ми разказваха за собствените си преживелици с полицията в големите градове, и тези разкази бяха ужасни. А още по-ужасни бяха разказваните от тях слухове за хора, загинали в ръцете на полицията, които по тая причина не можеха да свидетелствуват сами. Години по-късно, в доклада на комисията Лексоу, щях да прочета за истински случки, далеч по-ужасни от тези, които ми бяха разказани. През първите дни в затвора обаче посрещах тези приказки с насмешка.

Но докато дните си минаваха, започнах да се убеждавам. Видях със собствените си очи невероятни и чудовищни неща в този затвор. И

колкото повече се убеждавах, толкова по-дълбоко се загнездваше в мен страхът от полицейските копои и от цялата машина на углавното правосъдие.

Възмущението ми се отливаше, а в душата ми заплискаха вълните на страха. Видях най-последно, съвършено ясно, срещу какво съм се опълчил. Започнах да ставам хрисим и скромнен. С всеки изминат ден в мен се затвърдяваше решението да не вдигам никакъв шум, когато изляза на свобода. Всичко, което щях да искам тогава, беше възможността да се изпаря някъде по-далеч. Точно така и направих, когато ме пуснаха. С език зад зъбите, излязох смирено и – поумнял и по-покорен – се изхлузих към щата Пенсилвания.

КРАЙ

Jack London

Източник: <http://dubina.dir.bg>

Сканиране и обработка: Сергей Дубина, април 2003

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2182>]